

Блудова Ю. А. Организационно-педагогическая система формирования художественно-эстетического вкуса детей младшего школьного возраста средствами регионального культурно-исторического наследия

В условиях обновления школы возрастает роль и значение художественно-эстетического воспитания как средства формирования духовного мира, эстетических идеалов молодежи, цель которого – всестороннее развитие личности с высоким национальным культурным потенциалом, развитым чувством прекрасного. Фундаментом художественно-эстетического воспитания должны стать региональное культурное наследие, сокровища народно-песенного, поэтического, декоративно-прикладного творчества, художественных ремесел и тому подобное.

Создана модель организационно-методической системы воспитания художественно-эстетического вкуса детей младшего школьного возраста, которая содержит следующие блоки: целевой (представленный целью и задачами); теоретико-методологический (содержит подходы и принципы); содержательно-технологический (формы, методы, средства работы, педагогические условия); критериально-результативный (состоит из компонентов, критериев, уровней сформированности художественно-эстетического вкуса детей младшего школьного возраста и предполагаемого результата).

Предполагаемый результат построения модели организационно-педагогической системы – повышение уровня сформированности художественно-эстетического вкуса детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: художественно-эстетический вкус, регион, культурно-историческое наследие, формирование художественно-эстетического вкуса, младший школьный возраст, организационно-педагогическая модель формирования художественно-эстетического вкуса, содержание, формы и методы формирования художественно-эстетического вкуса детей младшего школьного возраста.

Bludova Yu. O. Organizational-pedagogical system of formation of the artistic-aesthetic taste of children of young school age by means of regional cultural-historical heritage

In the conditions of school renewal the role and significance of artistic and aesthetic education as a means for the formation of the spiritual world, the aesthetic ideals of youth, whose goal is the comprehensive development of a person with a high national cultural potential, developed a sense of beauty is growing. The basis of artistic and aesthetic education should be a regional cultural heritage, treasures of folk-song, poetic, arts and crafts, artistic crafts, etc.

A model of the organizational-methodical system for the education of the artistic and aesthetic taste of children of junior school age is created, which contains the following blocks: the target (represented by the purpose and objectives); theoretical and methodological (contains approaches and principles); content-technological (forms, methods, means of work, pedagogical conditions); criterion-productive (consists of components, criteria, levels of artistic and aesthetic taste formation of children of junior school age and the expected result).

The expected result of constructing a model of organizational-pedagogical system – increasing the level of formation of the artistic and aesthetic taste of children of junior school age.

Key words: artistic and aesthetic taste, region, cultural and historical heritage, formation of artistic and aesthetic taste, junior school age, organizational and pedagogical model of formation of artistic and aesthetic taste, content, forms and methods of formation of artistic and aesthetic taste of children of junior school age.

УДК 378.1

Бобришева Н. М.

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

У статті розкривається специфіка викладання англійської мови професійного спрямування у вищих навчальних закладах України. Автор виокремлює головну особливість мовної підготовки майбутніх морських офіцерів – вимоги до знань та умінь майбутніх фахівців морських спеціальностей скеровані не тільки галузевими стандартами вищої морської освіти, а й залежать від нормативних документів Міжнародної морської організації. Автор аналізує принципи комунікативного підходу до навчання англійської мови у морських закладах (принцип мовленнєвої спрямованості навчання, принцип ситуаційності, принцип орієнтованості навчання на студента, принцип функціональності) та переваги вищезазначеного підходу (паралельний розвиток основних комунікативних навичок, використання інтерактивних технологій, парної та групової роботи, формування комунікативних навичок). Автор розкриває особливості структури знань з викладання професійної англійської мови на молодших та старших курсах.

Ключові слова: комунікативний підхід, принципи, структура заняття з англійської мови, Міжнародна морська організація, модельний курс, Міжнародна конвенція з підготовки, дипломування моряків та несення вахти, комунікативні навички, полікультурний екіпаж.

Перехід до компетентнісної, особистісно орієнтовної освітньої парадигми в другій половині ХХ століття є наслідком процесів глобалізації та інтеграції всіх сфер людської діяльності, що відбуваються у світовому співтоваристві. У зв'язку з цим з'являється тенденція світової спільноти розвиватися в рамках полікультурності, рівності всіх культур, толерантного ставлення до культурних особливостей інших національностей.

Зокрема, у численних проектах ЄС, Ради Європи, ЮНЕСКО закладені принципи «багатомовності», «мультилінгвізму» і «полікультурності», що проголошені як першорядні для систем національної освіти.

У таких умовах виникає соціальна потреба у формуванні «людини культури», полікультурно-граматного майбутнього морського офіцера, який поєднає в собі високий рівень професійних знань, умінь і навичок з орієнтацією на етнокультурні духовні цінності, толерантність і здатність до міжкультурного діалогу. Ця вимога пов'язана, насамперед, з тим, що професійна діяльність морського спеціаліста відбувається в умовах полікультурного середовища, тобто у складі багатонаціонального екіпажу на судні під іноземним прапором, а також під час виконання професійних обов'язків у портах різних країн, спілкування з представниками портових служб, радіозв'язку з іншими судами. Тому для ефективної професійної взаємодії у полікультурному середовищі морський спеціаліст має володіти англійською мовою професійного спрямування, знання якої є обов'язковою вимогою для праці на іноземних судах.

На важливості такої готовності наголошено у документах Міжнародної морської організації, які уточнюють вимоги до знань та умінь майбутніх фахівців морських спеціальностей, зокрема Манільських поправок 2010 р. до Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ), висновках з численних звітів зарубіжних морських установ (The Philippine National Maritime Polytechnic, University of Shipping, UK P&I Club, The Swedish Club та ін.) про наявні проблеми спілкування у полікультурних екіпажах.

Різні аспекти вивчення іноземної мови під час професійної підготовки майбутніх морських спеціалістів висвітлені у працях як зарубіжних учених (Г. Джонсон, Т. Коестер, М. Прогуляки, Е. Нобл, Д. Мелінг, О. Олсен, Я. Хорк, В. Шорт), так і вітчизняних дослідників (Н. Демиденко, М. Євтюхін, С. Козак, М. Кулакова, В. Кудрявцева, І. Літківа, О. Луценко, О. Попова, І. Сокол, С. Ситнік). Проте особливості занять англійської мови для студентів морських ВНЗ України з огляду на вимоги Міжнародної морської організації залишаються не висвітлені.

Мета статті – розкрити специфіку викладання англійської мови професійного спрямування у вищих морських навчальних закладах України з огляду на вимоги Міжнародної морської організації.

На сучасному етапі розвитку суспільства перед вищими морськими навчальними закладами постає завдання підготовки конкурентоздатних, мобільних фахівців, готових до самостійного й ефективного вирішення проблем у майбутній професійній діяльності, постійного самовдосконалення, самореалізації, толерантної поведінки до представників різних культур та національностей. Тому і результатом такої професійної підготовки має стати компетентний морський фахівець, готовий до професійної діяльності у полікультурному середовищі.

Ми повністю погоджуємось із зарубіжними вченими (О. Олсен, Г. Джонсон, Д. Мелінг), які підкреслюють, що на відміну від інших спеціальностей морська освіта є інтегрованою у європейській освітній простір, адже:

- підготовка та підвищення кваліфікації морських фахівців здійснюється відповідно до затверджених Міжнародною морською організацією мінімальних стандартів компетентності ПДНВ-78/95;
- робочі дипломи плавкладу України відповідають міжнародним зразкам та визнаються морськими адміністраціями практично всіх країн світу;
- вивчення професійної англійської мови вважається обов'язковим як офіційної мови у міжнародних екіпажах [3, с. 79].

Отже, особливістю професійної підготовки майбутніх морських офіцерів є те, що вимоги до знань та умінь майбутніх фахівців морських спеціальностей скеровані не тільки галузевими стандартами вищої морської освіти, а й залежать від нормативних документів Міжнародної морської організації.

Однією з найбільш важливих розробок Міжнародної морської організації є Міжнародна конвенція з підготовки, дипломування моряків та несення вахти, до якої були внесені поправки в 1995, 2010 роках (далі –ПДНВ). Ця конвенція визначає норми компетентності та мінімальні вимоги до навчання моряків, надає рекомендації щодо професійної підготовки морських фахівців, передбачає обов'язкові документи для роботи на судні тощо [1].

Зазначимо, що згідно з Манільськими поправками до ПДНВ від 2010 року особлива увага під час професійної підготовки морських фахівців має приділятися вивченню професійної англійської мови. Так, у документі наголошується, що випускники морських ВНЗ мають володіти достатніми знаннями англійської мови, що дасть змогу їм використовувати карти, інші навігаційні посібники, підтримувати зв'язок з іншими суднами, береговими станціями, а також розуміти інших членів екіпажу та виконувати свої обов'язки [4, с. 129].

Також Міжнародною морською організацією були складені рекомендації до навчання професійної англійської мови – «Модельний курс навчання англійської мови 3.17» [2], де зазначено, що професійна підготовка морського офіцера має відбуватись згідно з комунікативним підходом, який запроваджено у багатьох морських навчальних закладах України.

Як відомо, комунікативний підхід (Ю. Пасов, С. Козак, С. Ніколаєва та ін.) передбачає вивчення іноземної мови через спілкування, особливістю такого підходу є часткове використання або зовсім виключення рідної мови під час занять. Викладач при цьому виступає в ролі помічника та створює реальні ситуації для використання професійної іноземної мови.

Перевагами вищезазначеного підходу можна назвати паралельний розвиток основних комунікативних навичок; руйнування психологічного бар'єру між викладачем та студентами; використання інтерактивних технологій, парної та групової роботи як основних на занятті; формування у процесі навчання комунікативних навичок.

Згідно з рекомендаціями «Модельного курсу навчання англійської мови 3.17» концептуальними принципами комунікативного підходу до навчання англійської мови у морських закладах охарактеризовано:

– принцип мовленнєвої спрямованості навчання (communicative), який передбачає використання завдань та матеріалів, що спрямовані на спілкування професійною англійською мовою, наприклад, діалоги, дебати, дискусії, обговорювання у парах, групах;

– принцип ситуаційності має на меті використання та моделювання під час навчання реальних ситуацій (real life situation), які можуть виникнути у майбутній професійній діяльності морського офіцера;

– принцип орієнтованості навчання на студента (student-oriented) полягає у тому, що курсанту відводиться більш активна участь у навчанні з урахуванням його можливостей та потреб для більш успішного оволодіння професійною англійською мовою (враховувати мовний досвід курсанта, його професійні інтереси та ін.);

– принцип функціональності (functional) передбачає свідомий підхід до оволодіння професійною англійською мовою [2, с. 97–99].

У модельному курсі 3.17 розкривається також структура занять з викладання професійної англійської мови, особливості вправ та методичні рекомендації до них. Так, на молодших курсах доречною є структура Presentation-Practice-Production:

1) презентація професійної лексики чи граматики,

2) оволодіння практичними навичками (читання, аудіювання, говоріння, письмо) та закріплення їх;

3) застосування та відтворення нових навичок з граматики чи професійної лексики.

На старших курсах використовується структура ESA (Engage-Study-Activate), етапи якої – заохочення до нової теми заняття, вивчення нового матеріалу з професійної лексики або граматичних структур, активізація та відтворення нових навичок – можуть бути побудовані у різній послідовності, залежно від мети заняття та складності матеріалу:

– прямий порядок ("Straight Arrow"), коли спочатку викладач активізує роботу курсантів за допомогою цікавих вправ (ігор, сюжетних фотографій, ребусів тощо), потім курсанти вивчають новий матеріал, закріплюють його, на останньому етапі викладач пропонує вправи для групової, парної роботи, які сприяють використанню нових знань у нових умовах;

– порядок бумерангу ("Boomerang") представлений у такій послідовності: заохочення до нової теми заняття; активізація і відтворення навичок з нового матеріалу, під час якого викладач пропонує курсантам спочатку презентувати свої знання з матеріалу (у такій спосіб викладач бачить, який матеріал потрібно повторити чи вивчити); вивчення матеріалу; відтворення нових навичок;

– порядок мозаїки ("Patch Work"), який спочатку має таку ж послідовність, як і у бумерангу, з єдиною відмінністю – етап вивчення нового матеріалу повторюється кілька разів та вивчається цей лексичний або граматичний матеріал впродовж всього заняття.

Висновки. Таким чином, за умови врахування вимог Міжнародної морської організації результатом комунікативно-побудованого заняття з професійної англійської мови у вищому морському закладі буде формування іншомовної професійної комунікативної компетентності, яке забезпечує компетентне професійне спілкування мовою в умовах міжкультурної комунікації.

Перспективами подальших досліджень є розкриття особливостей використання тестових завдань на комунікативно-побудованому занятті з англійської мови професійного спрямування.

Використана література:

1. International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, amended (Consolidated text). – London: International Maritime Organization – 806 p.
2. Model Course 3.17. Maritime English. – London: International Shipping Federation of London. – 2000. – 143 p.
3. Olsen O., Johnsen H., Meling J. Cultural differences in emotional intelligence among top officers on board merchant ships / O. Olsen, H. Johnsen, J. Meling // Academy of Management Executive, – Feb 2000, – Vol. 14 Issue 1. – P. 79–95.
4. STCW Convention with the Manila Amendments. – London: International Maritime Organization. – 2011. – 368 p.

Бобрышева Н. Н. Специфика преподавания английского языка профессионального направления в высших морских учебных заведениях Украины

В статье раскрывается специфика преподавания английского языка профессионального направления в высших учебных заведениях Украины. Автор выделяет главную особенность языковой подготовки будущих морских офицеров – требования к знаниям и умениям будущих специалистов морских специальностей обусловлены не только отраслевыми стандартами высшего морского образования, но и зависят от нормативных документов Международной морской организации. Выделяет принципы коммуникативного подхода к обучению английскому языку в морских заведениях (принцип речевой направленности обучения, принцип ситуационности, принцип ориентированности обучения)

на студента, принцип функціональності) и преимущества вышеупомянутого подхода (параллельное развитие основных коммуникативных навыков, использование интерактивных технологий, парной и групповой работы, формирование коммуникативных навыков). Автор раскрывает особенности структуры занятий по преподаванию профессионального английского языка на младших и старших курсах.

Ключевые слова: коммуникативный подход, принципы, структура занятия по английскому языку, Международная морская организация, модельный курс, Международная конвенция по подготовке, дипломированию моряков и несению вахты, коммуникативные навыки, поликультурный экипаж.

Bobrysheva N. M. Specifics of English professional language teaching in the Ukrainian higher educational establishments

The article reveals the specifics of teaching English in a professional direction in higher educational institutions of Ukraine. The author highlights the main feature of the language training of future maritime officers – the requirements for the knowledge and skills of future marine specialists are guided not only by the standards of higher maritime education, but also depend on the regulations of the International Maritime Organization. Highlights the principles of the communicative approach to teaching English in marine institutions (the principle of the language orientation, the principle of real life situation, the principle of student orientation, the principle of functionality) and the benefits of the above mentioned approach (parallel development of basic communicative skills, the use of interactive technologies, pair and group work, formation communicative skills). The author reveals the peculiarities of the structure of classes in teaching English for junior and senior students.

Key words: communicative approach, principles, structure of English lessons, International Maritime Organization, Model Course, International Convention on Training, Certification and Watchkeeping of Seafarers, communication skills, multicultural crew.

УДК 784.4:78.07

Богдан З. П., Ткачук С. М.

МУЗИЧНІ ТРАДИЦІЇ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ В ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Українська народна музична творчість має величезний виховний потенціал. Традиційний дитячий фольклор віками виконував роль своєрідної школи, що поряд з іншими факторами формувала естетичні смаки, розвивала музичні здібності молодого покоління. Дитячий фольклор існував як суттєва частина загальнонаціональної народної пісенності. Тому багато композиторів звертали увагу на важливість виховання молодого покоління на творах, заснованих на фольклорному матеріалі.

Статтю присвячено дослідженню використання музичних традицій дитячого фольклору в творчості українських композиторів, які вважали, що музичний розвиток особистості має базуватися на національній основі – найкращих зразках народнопісенної творчості та багатожанровій системі дитячого фольклору.

У дослідженні узагальнено наукові погляди на взаємодію дитячого фольклору та виховання творчої особистості в освітньому процесі сучасної школи.

Ключові слова: музичне виховання, музична творчість, народнопісенне мистецтво, дитячий фольклор, художній смак, народні традиції, обробка народних пісень, українські композитори.

Освітній процес третього тисячоліття потребує нових нетрадиційних підходів та форм навчання. Важливу роль у цьому процесі відіграє музика, адже саме вона є одним із факторів ефективного забезпечення професійного навчання та естетичного виховання людини вже з найменшого віку. Музичні традиції дитячого фольклору присутні в творчості багатьох українських композиторів. Започаткований М. Лисенком і продовжений Я. Степовим, Л. Ревуцьким, В. Косенком, В. Барвінським, С. Людкевичем та іншими, цей напрям реалізовується і сучасними композиторами.

Мета статті – розкрити виховний потенціал дитячого музичного фольклору та проаналізувати особливості його використання професійними композиторами.

На сучасному етапі розвитку освіти в час становлення національної свідомості українського народу великої ваги набуває питання освоєння своєї культурної спадщини. Воно може бути вирішене лише через виховання молодого покоління в дусі поваги до своєї мови, традиційної культури та її складника – музичного фольклору.

Невичерпну скарбницю народної музичної культури становить спадщина українських композиторів-класиків, які записували та роздруковували, пропагували та використовували у власній творчості народну пісню. У процесі створення українського інструментального педагогічного репертуару багато композиторів звертали увагу на важливість виховання молодих виконавців на творах, заснованих на фольклорному матеріалі.